

עין משפט
גור מצוה

יד:

פּרה שהזיקה מלִית וּמלִית שהזיקה פרה. פֿיֿ הקונטרס שהזיקן זה את זה ושמין הנזק בכסף ומי שהזיק חזירו יותר ישלם העודף וקשה דע"כ פרה שהזיקה טלית היינו נחצר הנזק או כזונתו להזיק והוי קרן או דרך הלוכו והוי רגל וטלית שהזיקה פרה היינו צרה"ר דהוי מטעם צור

דאי אפשר לאוקמי פרה שהזיקה טלית נמי צרה"ר ומטעם קרן דאס כן היה פטור בעל פרה כדלמרי לקמן בפרק ג' (דף ג.) דכל המשנה ובא אחר ושינה צו פטור ואפילו אס נפרש שכן אירע שפרה הזיקה טלית נחצר צרשות הנזק וטלית שהזיקה פרה צרה"ר אכתי מתניתין היא לקמן בפרק המניח (דף לג.) צ' שזרין תמים שחזלו זה צוה משלמים במותר ח"ג מועדים משלמים במותר נ"ש וי"ל דמי וחדר מפרש ור"ת מפרש דלז או קמני כמו חלץ ועשה מאמר ונתן גט ציצמות (דף ג.) ולא צא לאשמועינן שאין אומרים שיקח כל הטלית בשביל מה שהזיקו דהא טלית צור הוא ולא משלם מגופו ועוד נמי שמשעין הא ממתניתין דהמניח אלא אומר ר"ת דאין אומרין תלך פרה בטלית צא לאשמועינן דלא כר"ע דלמרי לקמן בהמניח (סז) יוחלט שור לניזק אלא יושם כרבי ישמעאל ובקרן מיירי וטלית בפרה אמא לאשמועינן דלא גבי מיתמי דלא ס"ד דליגיזי אף ע"ג דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי דמה שאמרה תורה מן העלייה וכו' ליפטו כמו של ניזק דאס אין המזיק שוה נזקו ישלם מן העלייה אבל ציתמי דאי משתלמי מן העלייה הוה פסידא דניזק דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי ואי משתלם מגופו יגבה אפי' מיתמי דהוי כאלו תפס מחיים וה"א דמשלם מגופו ול"ג פרה שהזיקה טלה דא"כ לימני שזורים שחזלו זה צוה כדלקמן בהמניח (סז) ודרך הש"ס להזכיר פרה וטלית כדלמרינן (לקמן דף נד:) הניח להם אציהם פרה וטלית: **דבר** השווה ב"ץ כסף. [א] ללוז דוקא דיתר מפלגא ויש להם אונאה כדמשמע בפרק הזהב (צ"מ דף נ:.) אלא שוה כל כסף יותר ממטלטלי: **עבדים** ושטרות נמי ניגבין בבכסף. ול"ג שטרות דאין נקנין בכסף.

והפיק, ג' כללות ברי מקומות. כלומי לזה לפירות ולזה ולזה לשורים, שני מקומות הן א. מתני'. שור כסף כו'. אמ' רב יהודה שום כסף זה לא יהא אלא בכסף. הניצא להא דתני רבנן פרה שהזיקה טלית וטלת שהזיקה פרה. אין אומרי' תצא זו בור אלא דמי'. שוה כסף כדחניא שוה כסף מלמד שאין ב"ד נוקקין אלא לנכסים שיש להם אחריות, ואם קדם ותפש מטלטלין ב"ד גובין לו מהן. אוקימ' ביתמי, ואם קדם ותפש מטלטלין מחיים ב"ד גובין לו מהן. והא דרב אשי דאמי' שוה כסף ולא כסף, פ' איהו דבר נהווא שוה כסף והוא עצמו אינו כסף זה קרקע. אבל עבדים ושפחות הן. וכיוצא בהן כולן כסף הן. ולא מיתוקמא. בפני ב"ד, פרט לב"ד הדיוטות. על פי עדים. פרט למורה בקנס ואחר כך באו עדים דפטור. ולמאן דאמי' חייב משני סיפא איצטריכא, ותני רישא אטו סיפא.

רבינו חננאל

והפיק, ג' כללות ברי מקומות. כלומי לזה לפירות ולזה ולזה לשורים, שני מקומות הן א. מתני'. שור כסף כו'. אמ' רב יהודה שום כסף זה לא יהא אלא בכסף. הניצא להא דתני רבנן פרה שהזיקה טלית וטלת שהזיקה פרה. אין אומרי' תצא זו בור אלא דמי'. שוה כסף כדחניא שוה כסף מלמד שאין ב"ד נוקקין אלא לנכסים שיש להם אחריות, ואם קדם ותפש מטלטלין ב"ד גובין לו מהן. אוקימ' ביתמי, ואם קדם ותפש מטלטלין מחיים ב"ד גובין לו מהן. והא דרב אשי דאמי' שוה כסף ולא כסף, פ' איהו דבר נהווא שוה כסף והוא עצמו אינו כסף זה קרקע. אבל עבדים ושפחות הן. וכיוצא בהן כולן כסף הן. ולא מיתוקמא. בפני ב"ד, פרט לב"ד הדיוטות. על פי עדים. פרט למורה בקנס ואחר כך באו עדים דפטור. ולמאן דאמי' חייב משני סיפא איצטריכא, ותני רישא אטו סיפא.

א) ע"י שטמ"ק שמביא נכס רי"ת. ב) ע"י מוס' ד"ה עבדים.

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

שלשה כללות נד' מקומות. דאין כאן אלא ג' דינין צרשות הנזק חייב בכל צרשות המזיק פטור מכל נחצר השותפים חייב צחק'ג צקרין ופטור על השן והרגל אבל ארבעה מקומות הן שאין דינן שוה דיש חצר השותפין שהוא חייב צה על השן כגון דמיוחדת לחוד

לפירות ולשניהן לשזורין: **מתני'** **שום כסף.** כולה מתניתין מפרש בגמרא: **גב' שום זה.** של נזקין: **לא יהא אלא בכסף.** שיהו צ"ד שמין כמה שוה הנזק מנה או מאתים וכך ישלם לו: **פנינא.** במתניתין להא דת"ר צצריימא וס"מ דהא צריימא עיקר היא: **פרה שהזיקה טלית.** שדרסה עליה נחצר הנזק א) וטלית שהזיקה פרה צרה"ר כגון שנתקלה בהמה בטלית ונשבר רגל פרה: **אין אומרין סאל פרה בטלית.** יטול את הפרה שהזיקה טליתו ולא תהא נשומית אלא הן חסר והן יותר יטעלה: **אלא שמין אופס בדמים.** שמין הנזקין בכסף ולפי מה שהזיק את חזירו ישלם א) ונמי שהזיק את חזירו יותר ישלם: **שום כסף.** כלומר שוה כסף יפרע לו: **מלמד שאין צ"ד נוקקין.** ליפרע מן המזיק אא"כ יש לו קרקע דהיינו שוה כסף דמתניתין ולקמן מפרש מאי משמע: **דבר השוה כל כסף.** שנותנין עליו. וקפריך מאי ניהו דאין להן אונאה מאי כל כסף דקאמרת דאין להן אונאה שאפילו קנאן ציותר מדמיהן שמות אין מוכר חייב להחזיר לו כדקאמרינן בפרק הזהב (צ"מ דף נ:.) העבדים והשטרות והקצעות אין להן אונאה אפילו קנאן ציותר מדמיהן: **שטרות.** אס מכר שטרות לחזירו אין יכול לוקח לתצווע ממנו אונאה: **דבר הנקנס בכסף.** בלא משיכה דקרקע נקנה בכסף צפ"ק דקדושין (דף ט:.) **עצד נמי קנים בכסף.** כדקתני בקדושין (דף יד: כג:.) שטרות דנקנות בכסף א) לא איתפרש היכא: **אלא אמר רב אשי שוה כסף.** דהיינו קרקעות והכי משמע שוה כסף ישלם ולא כסף עצמו והני כולוה מטלטלים ועבדים ושטרות כסף נניחו דמאי לאמטויינהו אמתא למתא ומודעני: **שוה כסף אפי' סובין.** אלמא דמטלטלין נמי גבינן לניזקין: **ציטמי** קאמרינן דאי שצק להו אצוהון המזיק מקרקעי גבי מינייהו אבל ממטלטלי לא דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לצעל חוב דאיכא למימר לאחר מיתת אציהן קנאוס: **דאמר רבא אמר רב נחמן.** במסכתא כמבוצה בפרק הכותב: **שפטם מחיים.** דאצוהון: **בפני צ"ד.** הכי משמע מתניתין שוה כסף בפני צ"ד שיהו קרקעותיו בפני צ"ד: **פרט למוכר נכסיו.** וכליה המעות ובא לצית דין שאין צית דין נפרעין מן הלוקחות: **ש"מ.** בתמיה והא קי"ל דלתי מלוה וטרקף: **אלא.** להכי אמא מתניתין דצ"ד מומחין דנין דיני קנסות ולא צית דין הדיוטות: **ע"פ עדים.** שיעידו על הנזק צצ"ד שוה הזיקו: **הניחא למ"ד כו'.** פלוגתא הוא לקמן בפרק מרובה (דף עה:.) צני

דאי שצק להו אצוהון המזיק מקרקעי גבי מינייהו אבל ממטלטלי לא דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לצעל חוב דאיכא למימר לאחר מיתת אציהן קנאוס: **דאמר רבא אמר רב נחמן.** במסכתא כמבוצה בפרק הכותב: **שפטם מחיים.** דאצוהון: **בפני צ"ד.** הכי משמע מתניתין שוה כסף בפני צ"ד שיהו קרקעותיו בפני צ"ד: **פרט למוכר נכסיו.** וכליה המעות ובא לצית דין שאין צית דין נפרעין מן הלוקחות: **ש"מ.** בתמיה והא קי"ל דלתי מלוה וטרקף: **אלא.** להכי אמא מתניתין דצ"ד מומחין דנין דיני קנסות ולא צית דין הדיוטות: **ע"פ עדים.** שיעידו על הנזק צצ"ד שוה הזיקו: **הניחא למ"ד כו'.** פלוגתא הוא לקמן בפרק מרובה (דף עה:.) צני

המלוה חזירו בעדים גוצה מנכסים צני חורין ואי היא גופה קדייק ש"מ דאין גוצין לו מהן והוי כמלוה על פה ואע"ג דנוקין מלוה הכתובה בתורה היא וקשה למ"ד צפ"ק דערכין (דף י:) דמלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא א"כ אמאי אמר ליה ומכר נכסיו הוה ליה למימר ש"מ מלוה הכתובה בתורה לאו כשטר דמיא ומפרש ר"ת ש"מ ליה ומכר נכסיו אין צ"ד גוצין לו מהם מן התורה דשיעבודא לאו דאורייתא אי ולהכי צנוקין נמי לא גבי דמלוה בשטר דוקא תקון צבנן דליגיצי ממשעבדי משום נעילת דלת דאי שיעבודא דאורייתא ובמלוה ע"פ מדרבנן הוא דלא גבי משום תקנת לקוחות א"כ תיקשי הכא אמאי לא גבי צנוקין דהכא ליכא תקנה דלקוחות ולא דמי למלוה על פה דהתם מאן דיוזף צננעא יוזף אבל מזיק לא דייק ואית ליה קלא וקשה למ"ד שיעבודא דאורייתא פרק גט פשוט (צ"צ דף קעה:.) **פרט** לבית דין הדיוטות. פ"ה לענין דיני קנסות ואע"ג דמתניתין לא איירי בקנסות למ"ד תנא שור לגרלו ומצעה לשינו מ"מ מרמז לנו התנא במתני' אפי' צמילי דלא איירי צרישא דה"ג מפרש צסמוק ע"פ עדים פרט למודה צקנס ואח"כ באו עדים: **אלא** צמ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים דחייב מאי איכא צמימר. למודה צקנס ולא באו עדים כלל לא אצטריך דמתניתין היא במרובה (לקמן דף עד:.) דע"פ עצמו פטור דלא שייך מני והדר מפרש דאין מאריך שם יותר מצכאן:

מסורת הש"ס

א) [מוספתא פ"א], ב) לעיל ו. [וש"ג], ג) כמבוצה פד:, ד) [לקמן עד:י.] ה) ס"א אית, ו) [ע"י מוספות קדושין מב: ד"ה ה"ג וכמבוצה נח. ד"ה אלמנה ועוד שם ק. ד"ה א"ר נחמן], ז) [וע"י מוספות לעיל יא: ד"ה כגון], ח) [צ"צ קטנה].

תורה אור השלם

- ↑ בעל הבור ישלם כסף ישיב לבקליו ויהמת יהיה לה: שמות כח לד

הגהות הב"ח

א) [וש"י ד"ה פרה וכו' נחצר הנזק וטלית.] מו"מ וי"צ ס"א או טלית:

גליון הש"ס

רש"י ד"ת עבר בו' לא איתפרש. ע"י נכדות דף כה פ"צ צרש"י ד"ה מן שמעת ליה וסס נסמן:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה דבר כו' לאו דוקא כו'. ניצ ורי"ק ורמב"ם חולקין על זה:

הגהות מהר"ב רינשבורג

[א] תוס' ד"ה ש"מ וכו' ולהכי צנוקין נמי לא גבי. ע"י נאור דנביהם היטב בשער התנך פ"ט מהל' מלוה ולוה הלכה ה דדוק היטב:

מוסף רש"י

ישיב. כסף ישיב לנעליו, דהוה ליה למיכתב בעל הבור ישלם כסף לנעליו, ישיב דכחז רחמנא למה לר, הואיל ובצר כתיב ישלם, לרעות כל השבות (עשיר ל:.)